




FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA

REGIONAL PLAN FOR KOMPETANSE I FINNMARK 2016 - 2028



*Utdanning er ikke
en kostnad.
Det er en investering.*

Finmark fylkeskommune / Finnmarkku fylkkagielda
Fylkeshuset, 9815 Vadsø
Tlf. 78 96 20 00 / fax 78 96 23 70
e-post: postmottak@ffk.no
www.ffi.no
Opplag: 200
Lay-out: To Typer AS – www.totyper.no

Innhold

Forord	4
1 Innledning	5
1.1 Rammer og føringer	5
1.2 Pedagogisk arbeid og ledelse	5
1.3 Status og befolkningsutvikling	6
1.4 Næringsutvikling og utdanning	6
1.5 Offentlig sektor	7
1.5.1. Helse og omsorg, oppvekst og annen offentlig tjenestevirksomhet	7
1.5.2. Folkehelse og utdanning	7
2 Barnehage og grunnskole	8
2.1 Barnehagen	8
2.2 Grunnskolen	8
3 Videregående opplæring	10
3.1 Finnmark fylkeskommune som skoleeier	10
3.2 Overordnede målsettinger med den videregående opplæringen i Finnmark fylke i planperioden 2016-2028	10
3.2.1 Mål	11
3.2.2 Kvalitet:	11
3.3 Fagskoleopplæring	11
3.3.1 Hovedmål for fagskolen i et fremtidsperspektiv	12
3.4 Fagopplæring	12
3.4.1. Hovedmål for fagopplæringen i et fremtidsperspektiv	12
3.5 Voksenopplæring	12
4 Høyere utdanning og forskning	13
4.1 Fra utdanning til jobb	14
5 En helhetlig og strategisk satsing	15
6 Visjon	15
7 Mål	16
7.1 Delmål	16
8 Grunnleggende verdier for det helhetlige kompetansetilbudet i Finnmark	16
9 Fokusområder for kompetanseutviklingen i Finnmark	17
10 Oppfølging av planen	17
10.1 Sentrale spørsmål i arbeidet med handlingsplanene	17
11 Kilder	18

Forord



Foto: Jørn Losvar

I *Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016- 2028* har vi løftet blikket framover, noe som har resultert i at vi for første gang har en 12-årig helhetlig kompetanseplan som gir oss felles retning og felles kurs for kompetanseutviklingen i fylket.

Å ha fokus på det helhetlige opplæringsløpet vil bidra blant annet til at vår ungdom gjennomfører opplæringsløpet samt til at voksne får flere muligheter til å formalisere og utvide sin kompetanse.

God forvaltning av kunnskapskapitalen i samfunnet er en viktig forutsetning for utvikling, både i næringslivet og i det offentlige. Skal vi lykkes med verdiskaping i et næringsperspektiv, må vi først lykkes med å få opp utdanningsnivået, og utdanningssystemet må evne å svare på arbeidslivets behov.

Kommunene og fylkeskommunen er avhengig av kompetanse for å kunne gi et godt og bredt tjenestetilbud innen opplæring, helse, barnevern m.m. Tjenestene må kunne ivareta befolkningens forventninger til tjenestenivå og -kvalitet. Kompetanse har også stor betydning for den enkeltes livskvalitet og helse. Finnmark er blant de fylkene i landet som har flest unge borteboere i forhold til det totale elevtallet. Utfordringen er at mange må flytte for å ta videregående opplæring.

I utviklingen av gode og attraktive lokalsamfunn i Finnmark står derfor kompetanseutvikling sentralt. Vi må gjerne være stolte av å være kompetente finnmaringer! Dette må være en overordnet målsetting som grunnlag for læring i vårt fylke.

Jeg ønsker å invitere alle aktører på opplæringsområdet i fylket til bred og kontinuerlig medvirkning i oppfølgingsarbeidet med planen gjennom utarbeidelse av tilhørende handlingsprogram, tiltaksplaner og koordinering med andre planer, strategier og satsinger på opplæringsområdet i fylket.

Vi tenker helhet, drar i samme retning og styrker dermed kvaliteten i Finnmarksskolene. Gjennom samarbeid, raushet og optimisme kan vi sammen sørge for at Finnmark også i framtiden er et fylke hvor drømmer blir til virkelighet!

Vadsø, desember 2015



Runar Sjøstad
Fylkesordfører

1. Innledning

Det er stor konkurranse om spesialisert arbeidskraft både i offentlig og privat sektor. Riktig kompetanse er en nøkkelfaktor for å kunne yte gode offentlige tjenester og styrke konkurransekraften i regionens næringsliv. Utfordringene i Finnmark knyttet til utdanning og kompetanse kan kun løses gjennom et forpliktende samarbeid, der kommuner, fylkeskommunen, staten og næringslivet spiller på lag.

Formålet med *Regional plan for kompetanse i Finnmark* er å utvikle en helhetlig og strategisk satsing, der barnehage, grunnskole, videregående opplæring, høyere utdanning og forskning ses i sammenheng med ønsket utvikling i Finnmark.

Et viktig mål er å presentere og videreutvikle klare retningslinjer for hvordan samarbeidet mellom det offentlige og private næringslivet, kommunene, fylkeskommunen, fagskolene, de statlige samiske videregående skolene og universitet- og høyskolemiljøet i fylket bør være for å fremme utviklingskompetansen i fylket.

Kompetanse og utdanning er viktig for regional utvikling i Finnmark, noe som viser seg spesielt ved at det må være samsvar mellom den kompetansen som utvikles og de regionale næringslivets behov.

Økt arbeidsinnvandring og innvandring generelt vil også kreve strategier og tiltak for ulike grupper mennesker.

Regional plan for kompetanse i Finnmark har et 12-årig tidsperspektiv og skal legge til rette for at positive sammenhenger mellom enkeltpersoners utdanningsambisjoner og næringslivets kompetansebehov kan styrkes på en systematisk og effektiv måte i Finnmark.

1.1 Rammer og føringer

Gjeldende planer og strategier på de ulike forvaltningsnivåene legger ulike føringer for utformingen av *Regional plan for kompetanse i Finnmark*.

Kunnskapsdepartementets viktigste sentrale føringer med relevans for utformingen av utdanningssystemet og kompetanseutviklingen i befolkningen framkommer i til enhver tids gjeldende læreplanverk. Kunnskapsdepartementet legger ytterligere sentrale føringer i Stortingsmeldinger som omhandler tanker, hensikt, mål og satsingsområder.

Den demografiske utviklingen i Finnmark setter viktige rammer for utviklingen av en regional kompetanse- og utdanningspolitikk. Videre vil *Regional planstrategi for Finnmark 2012- 2016* og fylkeskommunens økonomiplan legge rammene for kompetanseplanens overordnede retning.

1.2 Pedagogisk arbeid og ledelse

I Læreplanverk for Kunnskapsløftet finner vi prinsipp for opplæringa: «Skolen og lærebedriften skal være lærende organisasjoner og skal legge til rette for at lærerne kan lære av hverandre gjennom samarbeid om planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringa». Å gjennomføre dette prinsippet er skoleleders ansvar, og kan defineres under betegnelsen pedagogisk ledelse.

Undersøkelser blant norske skoleledere viser at 75 % sier at de ikke har tid til å drive pedagogisk ledelse, tiden går med til administrasjon. En utfordring i så måte er å øke kompetansen innen ledelse på skolen og på den måten frigjøre tid hos skoleledere til å drive blant annet pedagogisk ledelse og utviklingsarbeid for å kunne nå målet om å være en lærende organisasjon.

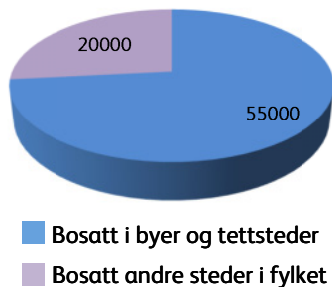


Fylkeskommunen er opptatt av å videreutvikle lærernes yrkespraksis gjennom felles normer for bedre profesjonspraksis. Forskning på kvalitet i skolen viser at det er lærernes yrkesutøvelse og kyndig skoleledelse som har størst innvirkning på elevenes læring og utvikling. For å lykkes med å utvikle skoler som gode kunnskapsorganisasjoner kreves kontinuerlig jobbing med utvikling av skolens kollektive kapasitet. Kunnskapsbygging skal skje gjennom kollektiv læring og kunnskapsdeling. Utvikling av skolen som lærende organisasjon/profesjonelt felleskap forutsetter et bevisst forhold til de resultater man produserer, kvaliteten på dem og undervisningen.

1.3 Status og befolkningsutvikling

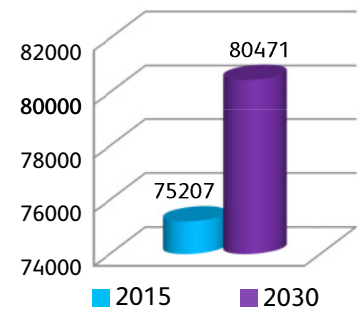
Viktige momenter for opplæringssektoren i fylket vil være befolkningsutvikling og vekstnæringer. Vekstnæringer da med tanke på næringslivets behov for kompetent arbeidskraft. Befolkningen i Finnmark bor relativt tett i kommunesentrene og tettstedene. Omtrent 3/4 del av befolkningen er i følge SSBs definisjon bosatt i byer og tettsteder. Dette utgjør omtrent 55 000 personer av den totale befolkningen på 75 207 personer (jf. figur 1). Folk i Finnmark bor like tett som gjennomsnittet av fylkene i Norge. Til tross for at befolkningen bor relativt tettbygde, er det store avstander mellom kommunesentrene og tettstedene.

Figur 1. Bosettingsmønster i Finnmark (Kilde: SSB)



De siste fire årene har folketallet i Finnmark steget, særlig i kommunene Alta, Hammerfest og Sør-Varanger. I disse kommunene bor omtrent halvparten av befolkningen i fylket. Befolkningsframskrivninger viser at befolkningen i fylket er forventet å vokse fram mot 2020 og 2030. I 2030 vil befolkningen ha økt med omtrent 7 %. Det er forventet størst vekst i kommunene Hammerfest og Alta med henholdsvis 20 % og 17 %. Framskrivningen viser at noen av de minste kommunene i fylket kan få en stor nedgang i befolkningen.

Figur 2. Forventet befolkningsvekst i Finnmark (Kilde: SSB)



1.4 Næringsutvikling og utdanning

Per dags dato forventes det markant vekst innenfor bygg og anlegg, varehandel, transport og forretningsmessig tjenesteyting. Petroleum, mineralutvinning, mekanisk industri, reiseliv og kulturnæring kan gi vekst og ringvirkninger flere steder i Finnmark. Vesentlig fortrinn for Finnmark er den gode tilgangen på råvarer, især fra natur og primærnæringene, landbruk, reindrift, havbruk, fiskeri og oppdrett; et annet viktig fortrinn er levende samiske lokalsamfunn hvor samisk språk og kultur er ivaretatt. Samtidig er det vesentlig at finsk og kvensk språk og kultur også blir ivaretatt.



Fiskeri har vært og vil fortsette å være en svært viktig næring i Finnmark, som bygger på fornybare ressurser.

Foto: Odd Angell.



Råvarer fra Finnmark representerer særpreg og mangfold i forhold til tradisjon, kultur, klima, miljø og natur.

Foto: Odd Angell

Tilgang på kompetent og faglært arbeidskraft kan styrkes ved å se opplæringstilbudet i sammenheng med befolkningsmessig og næringsmessig utvikling og behov.

Kommunene som barnehage- og skoleeier har en sentral rolle i å forberede elevene til videregående opplæring og riktige valg. Valg som vil kunne gi fylket kompetent arbeidskraft og styrke bolysten i hele fylket. Det er viktig at kommunene kan samarbeide både seg i mellom, og med fylkeskommunen om det trettenårige opplæringsløpet.

1.5 Offentlig sektor

1.5.1. Helse og omsorg, oppvekst og annen offentlig tjenestevirksomhet

For å opprettholde gode kommunale tjenester er det helt nødvendig å satse på utdanning innen helse og omsorg, oppvekststyrkene og annen offentlig tjenestevirksomhet.



Kilde: Fagskoleplan 2011- 2014, Finnmark fylkeskommune



Fysisk aktivitet forebygger 33 livsstilssykdommer.

Foto: Trond Magne Henriksen

1.5.2. Folkehelse og utdanning

Folkehelse er i folkehelseloven definert som befolkningens samlede helsetilstand, og hvordan denne fordeler seg i en befolkning. Fylkeskommunen og kommunene har sammen et særlig ansvar for å ivareta og fremme folkehelsen i fylket. I praksis er dette folkehelsearbeid, som handler om å legge til rette for, fremme befolkningens helse og trivsel og redusere faktorer som har negativ innvirkning – fysisk og psykisk. Et viktig prinsipp i arbeidet er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller i befolkningen. Forskning viser at det er tydelig sammenheng mellom kompetanse og helse. I et folkehelseperspektiv vil økt kompetanse i befolkningen føre til en bedre folkehelse.

2. Barnehage og grunnskole

Barnehagens og skolens samfunnsmandat bygges på felles verdier som fremhever at barn og unges læring og utvikling må betraktes helhetlig og sammenhengende. Barnehage og skole er også viktige kulturbærere i lokalsamfunnet, og er følgelig sentrale aktører i arbeidet med å ivareta samt fremme barnas og unges språk, identitet og kulturelle bakgrunn. For mange barn er barnehagen en start på et langt utdanningsløp, og en god overgang fra barnehage til grunnskole kan være bestemmende for resten av skolegangen. For at barn skal oppleve en sammenheng mellom barnehage og grunnskole, er det fundamentalt med god samhandling mellom hjem, barnehage og skole.

For å sikre kvaliteten i overgangene mellom de ulike trinnene i hele opplæringsløpet er det viktig med et godt og systematisk samarbeid mellom barnehage og barnetrinn, barnetrinn og ungdomstrinnet, ungdomstrinnet og videregående opplæring.

2.1 Barnehagen

Internasjonal og nasjonal forskning viser at kvalitativt gode barnehager har stor betydning for at barn lykkes bedre i utdanning, arbeidsliv og i livet generelt. Barnehager av god kvalitet er barnehager som bygger på en helhetlig tilnærming til omsorg og læring og respekten for barndommens egenverdi.

Barnehagen skal gi barn en god start i livet, gi et godt grunnlag for deltakelse i framtidens samfunn og være starten på barnets livslange læringsløp, uavhengig av bakgrunn og behov. Dette fordrer at barnehagen tar tidlig tak i utfordringer, legger til rette for gode lærings- og utviklingsmuligheter og tilpasser barnehagetilbudet til det enkelte barns behov.



Foto: Alta kommune

Det er viktig å ivareta trygge og gode overganger fra barnehage til grunnskole. Fokus er ikke å gjøre barn skoleklare, i form av at de mestrer å knyte skolisser og sitte stille, men å gjøre skolen klar for barnet. Med dette menes at skolen gjør sine forberedelser til å ta i mot hver enkelt elev, slik som de er. At barnets behov for trygghet blir ivaretatt, og at opplæringen tilpasses enkeltbarnet fra første skoledag. For å få til dette, må det være et samarbeid mellom barnehage/hjem og skole i god tid før skolestart.



Foto: Sergey Novikov/Shutterstock, Inc.

2.2 Grunnskolen

Tidlig innsats bør ligge til grunn for alt arbeid med elevene. Tidlig innsats dreier seg både om et godt arbeid med universelle tiltak, som bidrar til at færre har behov for spesiell tilrettelegging, og om å komme tidlig på banen når vansker avdekkes.

Felleskolen inkluderer alle elever, og er en viktig arena for læring og dannelse. Elevene har rett til å få opplæring på en slik måte, og i et slikt miljø, at de har godt utbytte av skolegangen. Tilpasset opplæring innenfor rammen av



Govva: Syda Productions/ Shutterstock, Inc.



Foto: Hurst Photo/ Shutterstock, Inc.

felleskapet er et viktig prinsipp for opplæringen i skolen. Målet er å tilrettelegge slik at elevene opplever mestring, og får utfordringer ut fra egne evner og forutsetninger. Skolen skal ha høye ambisjoner på elevenes vegne, både i forhold til læring og utvikling.

Spesifikke satsningsområder for elever i grunnskolen er spesielt viktig. Grunnleggende ferdigheter innebærer blant annet at elevene kan regne og lese i ulike skolefag, og at de har muntlig, skriftlig og digitale ferdigheter. Ifølge

evalueringer, viser arbeidet med de grunnleggende ferdighetene varierende grad av prioritering i opplæringen, og det er ulik oppfatning med hva dette arbeidet innebærer. En utfordring i planperioden kan være en lik prioritering og oppfatning/ forståelse av hva disse ferdighetene er for å sikre kontinuerlig utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter gjennom hele det 13-årige opplæringsløpet. En utfordring vil være å se helheten i elevens opplæringsløp.

3. Videregående opplæring

3.1 Finnmark fylkeskommune som skoleeier

Fylkeskommunen skal planlegge og bygge ut et opplæringstilbud i samsvar med nasjonale mål, søkeres sine ønsker og det behovet samfunnet har for videregående opplæring i alle utdanningsretninger.

Kvalitetssystemet for videregående opplæring skal ivareta lovens bestemmelser i forhold til kvalitet på opplæringen og elevenes rettigheter. I tillegg legges det utstrakt vekt på elevdemokrati på skolene.

3.2 Overordnede målsettinger med den videregående opplæringen i Finnmark fylke i planperioden 2016-2028

1. Finnmark fylkeskommune har som målsetting at elever som enkeltindivider er i sentrum. Finnmark fylkeskommune ønsker å underbygge elevenes læring, utvikling og danning, samtidig være en språk-, identitets- og kulturbygger i skolen.
2. Finnmark fylkeskommune har som målsetting at andelen av elevene med gjennomført og bestått er lik andelen i landsgjennomsnittet.
3. Opplæringstilbudene i Finnmark skal til enhver tid være av høy kvalitativt standard og kunne sammenlignes med det beste som tilbys i resten av landet.
4. Opplæringsløpet skal gjenspeile hele det 13årige utdanningsløpet og være det viktigste bidraget i forhold til kompetanseheving, næringsutvikling og samfunnsutviklingen generelt i fylket.
5. Strukturen i videregående opplæring tilpasses elevens faglige behov, næringslivets og det offentliges behov, som styrker fagmiljøene, som ivaretar en desentralisert bosettingsstruktur og sikrer en bærekraftig økonomi.
6. Bedre resultater over tid i fellesfag både på studieforberedende og på yrkesforberedende utdanningsprogram.
7. Folkehelse og friluftsliv vil være et viktig element i forhold til målgruppene for planen.



Fylkeshuset i Vadsø.

Foto: Harald F. Hereide/ Finnmark fylkeskommune

3.2.1 Mål

Målet for videregående opplæring i Finnmark er at elevene og lærlingene skal bestå og fullføre innenfor normert tid.*

- Tilbudet skal være forutsigbart, fleksibelt og effektivt med gjennomgående skoletilbud så langt det er mulig.
- Den enkelte elev og lærling gis et opplæringstilbud med høy kvalitet som gjenspeiler det offentlige og det private næringslivets behov.

3.2.2 Kvalitet:

- Skal preges av et godt læringsmiljø med kultur for læring og endring.
- Skal preges av at møtet mellom lærer og elev gir utvikling av den enkelte og der den enkelte får utfordringer i samsvar med sitt potensiale.
- Skal preges av gode relasjoner både innad i skolen og i samarbeid med kommunene og næringslivet.
- Skal preges av godt samarbeid mellom elev/foreldre/ lærere og lærling/bedrift.
- Skal preges av engasjerte skoleledere som har fokus på det som skjer i klasserommet og som kan gi råd og veiledning til lærere.
- Fagmiljøene ved skolene skal være robuste og attraktive
- Skal sikre gode overganger gjennom hele opplæringen



Foto: Ekaterina Golitsyna

3.3 Fagskoleopplæring

Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys godkjent fagskoleutdanning som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samsfunnsområder. Fagskoletilbud er en del av det tertiære utdanningsnivået i Norge, og skal med utgangspunkt i fagskoleloven gi korte, yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang på minimum et halvt og maksimum to studieår.



Simulatoren til Nordkapp maritime fagskole muliggjør opplæring, næringsutvikling og innovasjon innen maritime næringer.

Foto: Finnmark fylkeskommune



Ungdomsbedriften Flex UB fra Vadsø ble Norges beste ungdomsbedrift i 2014.

Foto: Ungt Entreprenørskap

3.3.1 Hovedmål for fagskolen i et fremtidsperspektiv

Fagskoleutdanning er yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Utdanningene har et omfang på et halvt til to studieår og er en del av tertiærutdanningen, det vil si utdanning på nivået over videregående opplæring. Med yrkesrettet utdanning menes utdanning som gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak. Fagskolene har en viktig rolle som tilbydere av «skreddersøm» for arbeidslivet, og er en betydelig leverandør av etter- og videreutdanning. I Finnmark står fagopplæringen sterkt, og fagskole er viktig for å styrke yrkeskompetansen ytterligere. Fagskolene er viktige leverandører av den kompetanse næringslivet etter-spør.



Finnmark er et spennende mineral fylke med store, påviste mineralressurser. Bruddet ved Bjørnevatn. Kilde: Teknisk ukeblad

3.4 Fagopplæring

Fagopplæring er den delen av opplæring som er ute i bedrift. Etter to år i videregående skole kan eleven bli lærling eller lærekandidat. Læretiden kan variere ut fra hvilken bakgrunn, men vanligvis er det 2 år. Når læretiden er gjennomført og alle fellesfag og program er bestått, kan lærlingen gå opp til fag- eller svenneprøve. Da kan vedkommende titulere seg som fagarbeider.

Finnmark fylkeskomme vil at læretiden i bedrift skal gi opplæring med god kvalitet. Faglig leder/instruktør skal følge opp med god kunnskap om læreplanmål og god tilrettelegging. Læretiden skal gi lærlingen verdifull kompetanse, slik at de er attraktive for næringslivet.



Kilde: Regional planstrategi 2012- 2016, Finnmark fylkeskommune



Foto: ©Varanger Photo-Eirik Kristensen

Finnmark fylkeskommune skal hele tiden søke å gi et opplæringstilbud som er relevant i forhold til næringslivets behov. Vårt samfunn er i rask utvikling, og fleksibilitet i forhold til samfunnets kompetansebehov er påkrevd.

3.4.1. Hovedmål for fagopplæringen i et fremtidsperspektiv

Et av hovedmålene innenfor fagopplæring i et fremtidsperspektiv er å skaffe læreplasser til alle som ønsker det.

3.5 Voksenopplæring

Det er viktig å ha et opplæringstilbud og realkompetansevurdering spesielt tilpasset voksne og deres livssituasjon. Finnmark har en stor andel voksne som ikke har fullført videregående opplæring. Endret livssituasjon for den voksne, omstilling i arbeidsmarkedet, arbeidsinnvandring og innvandring generelt vil også skape et behov for realkompetansevurdering og et tilpasset opplæringstilbud. Konsekvensen av manglende videregående opplæring for den enkelte er at det kan være en utfordring å komme seg inn i arbeidslivet. Offentlig og privat sektor vil som følge av dette mangle fagarbeidere.



Illustrasjonsbilde.

4. Høyere utdanning og forskning



Foto: Ditty_about_sommer/ Shutterstock, Inc.

Tilgang til arbeidskraft med høyere utdanning har alltid vært en kritisk faktor for næringsutvikling, et godt offentlig tjenestetilbud og en robust bosetting i Finnmark. Det forventes et økt behov for arbeidskraft med høyere utdanning også i årene framover. Ifølge Statistisk sentralbyrå vil den delen av arbeidsstyrken som har høyere utdanning øke til 40% mot år 2025. Det overordnede bildet er at utdanningsnivået blant befolkningen i Finnmark øker.

Indikatorrapporter og SSB-statistikk viser at Finnmark er lavest i landet når det gjelder egenutført FoU per innbygger, og lavest i landet når det gjelder antall FoU-årsverk i næringslivet. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom lav deltakelse i nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. I tillegg viser statistikkene at næringslivet i Finnmark er svakt representert når det gjelder egenutført FoU og at næringslivet kun i liten grad benytter seg av forskning i sin virksomhet. Videreutvikling og styrking av samarbeidet mellom næring og forskningsinstitusjonene, og samarbeid med øvrige kompetanse- og utdanningsmiljøer, også internasjonalt, blir strategisk viktige satsingsområder framover. Det vil også være nødvendig å arbeide langsiktig og strategisk for å styrke og etablere nye høyere utdanningstilbud i Finnmark.

Det samiske samfunnet står fremfor store utfordringer for å skaffe nok samiskspråklige ansatte innenfor de fleste sektorer. Det gjelder både innenfor offentlig forvaltning og innenfor det private næringsliv. En av de største utfordringene framover vil være rekruttering av studenter med



Illustrasjonsbilde.

kunnskaper i samisk språk og kultur til høyere utdanning og forskning.

I Finnmark har Samisk Høgskole utviklet seg til et kraftsentrum i høyere utdanning for å møte det samiske kunnskapsbehovet. Dette er et viktig arbeid som vil være en byggestein for å videreutvikle god utdanning som møter kunnskapsbehovet i det samiske samfunnet.



Den samiske høgskolen i Kautokeino.

Foto: Samisk høgskole

Campusene i Alta, Hammerfest og Kirkenes ved UiT-Norges arktiske universitet er motoren i utdanning rettet mot det norske samfunnet, og har sammen med Samisk Høgskole viktige roller i å inkludere den samiske dimensjonen i all høyere utdanning i Finnmark. I et regionalt perspektiv vil spesielt UiT- Norges arktiske universitet og Samisk Høgskole være viktige samarbeidspartnere for å imøtekomme utfordringer det samiske utdanningsamfunnet står overfor i dag.



Universitetet i Tromsø- Norges arktiske universitet, Campus Alta.

Foto: Rebekka Ellingsen, NRK

Tilgang til egne utdanningsinstitusjoner som tar utgangspunkt i lokale og regionale problemstillinger er viktig for Finnmark. Faglig sterke og robuste miljøer er også viktig for å kunne møte den økende konkurransen om studenter og undervisningspersonell. Slike miljø gir et bedre utgangs-

punkt for samarbeid om forsknings- og utviklingsprosjekter og styrker mulighetene for å hente inn midler fra eksterne aktører i næringslivet. Dette gir igjen muligheter til å tilby mer relevant utdanning som er rettet mot konkrete behov for Finnmark. Likefullt er tilbud om fleksible studietilbud og etter- og videreutdanning viktig for å vedlikeholde og oppdatere kompetansen i fylket. Et utdannings- og forskningssamarbeid mellom campusene og fylkets egne institusjoner er dessuten et viktig steg for å kunne nå målsettingen med å videreutvikle utdanningsinstitusjonene i Finnmark.

4.1 Fra utdanning til jobb

Finnmark er i vekst, og vil ha et stort behov for kompetent arbeidskraft i årene framover. Samtidig står Finnmark overfor til dels store industrielle- og næringsmessige endringer. Det er blitt et økende fokus mot olje- og gassindustrien, og behov for offshore-relaterte arbeidsplasser. Mineralutvinning og havbruk er næringer med vekstpotensial, og verdiskapningen er betydelig i andre næringer som fiskeri, reiseliv og kulturnæring. Innen offentlig sektor vil det i Finnmark som i landet for øvrig kunne bli store utfordringer med rekrutteringen til helse- og utdanningssektoren. Det vil derfor være viktig å skape fleksible utdanningsstrukturer som er i stand til å møte slike utfordringer.

Flere næringer opplever problemer med rekrutteringen. Det er generell mangel på kompetent arbeidskraft, både blant fagarbeidere og personer med høyere utdanning. På

videregående nivå er det behov for flere lærebedrifter som kan gi ungdom relevant fagkompetanse.

Det er kjent at enkelte bransjer har utfordringer med å rekruttere ansatte med fagkompetanse. Imidlertid eksisterer det parallelt en utfordring med at mulige lærlinger fra Finnmark ikke får seg lærlingplass. Dermed må det jobbes med riktige tilbud i videregående opplæring, rekruttering til disse og tilrettelegge for at private og offentlige virksomheter tar inn flere lærlinger.

Samtidig bør næringslivet oppfordres og stimuleres til målrettet arbeid med kompetanse og innovasjon, og næringslivet bør i større grad inviteres inn i skolen. Næringsrettet forskning og innovasjon bør videreutvikles med utgangspunkt i samarbeid mellom det regionale partnerskapet, det kompetanseintensive næringslivet og FoU-sektoren.

Rekruttering av arbeidskraft vil være et viktig prioriteringsområde i årene framover. Fra å være en nettoeksportør av arbeidskraft har Finnmark i løpet av den siste tiårsperioden blitt en nettoimportør av arbeidskraft. Arbeidsinnvandring vil derfor være nødvendig i en rekke bransjer noe som igjen krever en stor og koordinert innsats fra kommuner og offentlig sektor. Samtidig eksisterer det et stort potensial for å øke kompetansen til voksne i Finnmark. Bedrifter bør øke fokus på kompetansehevede tiltak hos de ansatte. Et viktig fokusområde vil også være etter- og videreutdanning for ansatte i det offentlige og det private, og gjennom fleksible tilbud om å ta utdanning i voksen alder.

5. En helhetlig og strategisk satsing

Regional plan for kompetanse skal legge til rette for å se hele utdanningsløpet i en sammenheng, fra barnehage til gjennomført videregående skole og videre til høyere utdanning og arbeidsliv.

Kompleksiteten i utfordringene innen opplæring kan løses gjennom et forpliktende samarbeid mellom opplæringsaktørene i Finnmark.



Regional plan for kompetanse i Finnmark skal legge til rette for å se hele utdanningsløpet i sammenheng.

Foto: Odd Angell

6. Visjon

Finnmark har et helhetlig utdanningsløp, som gir offentlig og privat sektor den kompetente arbeidskraften det er behov for.



Foto: Odd Angell

7. Mål

Heve kompetansenivået i Finnmark til over landsgjennomsnittet innen utgangen av planperioden.

7.1 Delmål

- flere skal gjennomføre videregående opplæring
- vi får flere kvalifiserte arbeidstakere fra Finnmark til næringsliv og offentlig sektor
- alle voksne i Finnmark skal ha fullført og bestått videregående opplæring.



Foto: Odd Angell

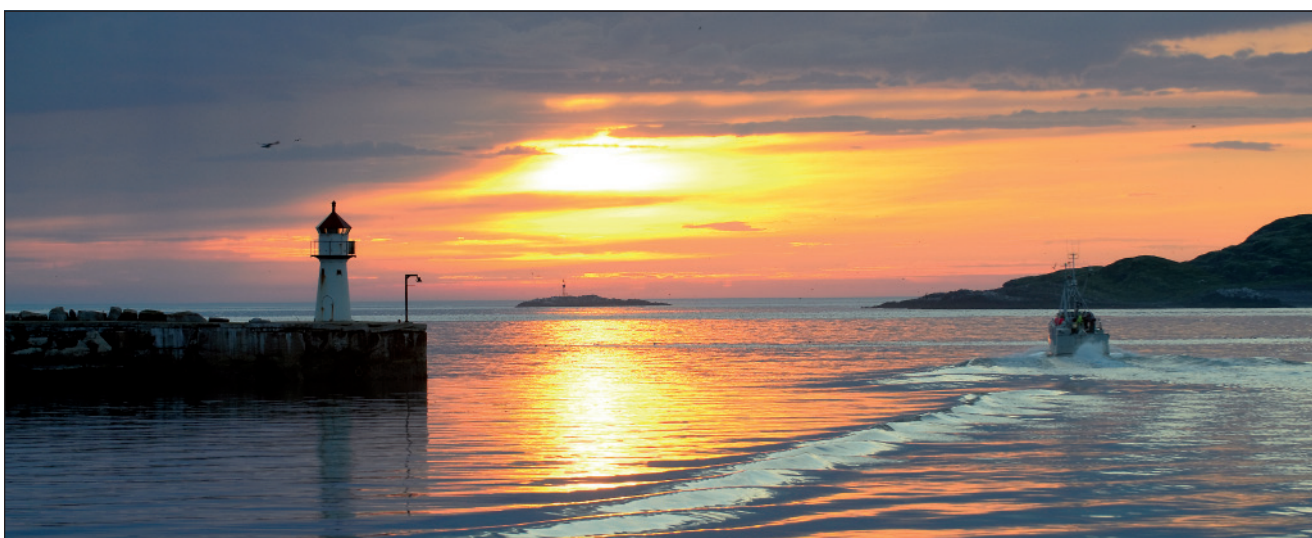
8. Grunnleggende verdier for det helhetlige kompetansetilbudet i Finnmark

Opplæring i Finnmark skal:

- være inkluderende og trygg
- ha høy faglig kvalitet
- være ambisiøs
- være tilgjengelig
- sikre universell utforming
- stille krav til elev/ student
- ha fokus på entreprenørskap og kreativitet
- skape kunnskap om- og stolthet av fylket
- gi rom for praktisk læring
- ha nulltoleranse for mobbing

9. Fokusområder for kompetanseutviklingen i Finnmark

1. Overganger: barnehage- grunnskole, grunnskole- videregående opplæring, videregående opplæring – høyere utdanning
2. Samarbeid mellom ulike aktører innenfor opplæring er helt avgjørende for at hele utdanningsløpet skal ses i sammenheng
3. Karriereveiledning
4. Individuell utvikling og mestring
5. Like muligheter
6. Arbeidsliv



Ved å utarbeide Regional plan for kompetanse i Finnmark tenker man langsiktig og således vil bidra til å styrke forutsigbarheten for næringslivet i Finnmark.

Foto: Bjarne Riesto

10. Oppfølging av planen

Den vedtatte regionale planen skal følges opp av et eget handlingsprogram for gjennomføringen av planen. Handlingsprogrammet skal vedtas av fylkeskommunen som regional planmyndighet. Handlingsprogrammet skal ha en handlingshorisont på fire år, og skal rulleres hvert år. I forbindelse med rulleringen skal tiltakene, virkemidlene og de videre veivalgene vurderes.

Handlingsprogrammet skal anslå ressursbehov for de tiltakene som skal gjennomføres i programperioden. Det skal fremgå av handlingsprogrammet hvilke organ og samarbeidspartnere som skal være ansvarlige for de ulike tiltakene som omfattes av handlingsprogrammet.

Skoleeiere og ansvarlige for opplæring i Finnmark skal kunne bruke planen som utgangspunkt når lokale planer, strategier og tiltak skal utformes og behandles.

10.1 Sentrale spørsmål i arbeidet med handlingsplanene

Hvilke tiltak kan fylkeskommunen og arbeidslivets parter iverksette for å sikre god tilpasning av utdanningsprogram i videregående opplæring til det regionale arbeidsmarkedets behov?

Hvilke tiltak kan iverksettes for å sikre rekruttering til fylkets fremtidige behov for faglært arbeidskraft?

Hvilke tiltak kan styrke utdanningsløpet allerede fra barnehagenivå ?

Kilder

Kick-off for *Regional plan for kompetanse i Finnmark* arrangert i november 2013

Arbeidsgruppens dokumenter

Innspill

Kunnskapsdepartementenes viktigste sentrale føringer med relevans for utformingen av utdanningssystemet og kompetanseutviklingen i befolkningen framkommer i:

Opplæringsloven (1998)

Universitets- og høyskoleloven (2005)

Fagskoleloven (2006)

Voksenopplæringsloven (2009)

St. meld. nr. 30 (2003-2004), *Kultur for læring*

St. meld. nr. 16 (2006-2007), *... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring.*

St. meld. nr. 31 (2007-2008), *Kvalitet i skolen*

St. meld. nr. 44 (2008-2009), *Utdanningslinja*

St.meld. nr. 9 (2011- 2012), *Velkommen til bords*

St. meld. Nr. 20 (2012-2013), *På rett vei*

Kunnskapsdepartementet har lagt ytterligere sentrale føringer i

Ny GIV, Gjennomføringen i videregående opplæring (2011-2013)

Helse- og omsorgsdepartementet/ Kunnskapsdepartementet har anvist rammebetingelsene for kompetanseutviklingen i helse- og omsorgssektoren i:

St. meld. nr. 25 (2005-2006), *Mestring, muligheter og mening. Framtidas omsorgsutfordringer*

St. meld. nr. 22 (2010-2011), *Motivasjon, mestring, muligheter- ungdomstrinnet*

St. meld. nr. 13 (2011-2012), *Utdanning for velferd*

Hovedavtalen (2010-2013), inneholder samarbeidsavtale om kompetansekartlegging og -utvikling i arbeidslivet.

St.meld.nr. 9 (2011-2012), *Velkommen til bords.*

VOFO, Voksenopplæringsforbundet i Finnmark: *Forslag til tema: læring og kunnskap for voksne gjennom kurs i frivillige organisasjoner og studieforbund.*